

práce bezprostředně s osetím spojené, nýbrž i orbu, pohnojení, hnůj a kompost, a domáhá se náhrady i za ně. Nelze mu přisvědčiti. Že osevem není »obdělání« pozemku, tedy i orba, pohnojení, hnůj a kompost, vyplývá vlastně již ze samého slova »osev«; ve smlouvě (odstavec XVII.) se rozeznává mezi »úpravou«, »vzděláním« pozemku a »osevem« a k tomu přistupuje zjištění, že se při jednání o uzavření pachtovní smlouvy mezi stranami, co se týče významu slova »osev«, vyrozumívalo, že jsou jím jen semeno a práce, pokud se týče náklady bezprostředně s osetím související. Právem proto, ježto jde o náhradu podle odstavce VIII. čís. 4 smlouvy, přiznal odvolací soud žalobci jen náhradu za osev v uvedeném rozsahu, nikoliv i náhradu za orbu, pohnojení, hnůj a kompost, protože to k »osevu« ve smyslu smlouvy nepatří. Pokud žalobce žádal náhradu za orbu, pohnojení, hnůj a kompost i z důvodu obohacení, nelze mu nárok na náhradu přiznati a neprávem si stěžuje, že mu z toho důvodu náhrada nebyla přisouzena. Podle smlouvy má (odstavec VIII. čís. 4), žalobce při vypadnutí pozemků z pachtu následkem pozemkové reformy jen nárok na náhradu osevu. Ujednav si tuto náhradu, nemůže žádati náhradu další, a to ani oklikou z důvodu obohacení. Na rozhodnutí ze dne 22. prosince 1927, č. j. Rv I 696/27 (sb. n. s. č. 7646) nemůže se žalobce s úspěchem odvolávati, ježto případ, jehož se toto rozhodnutí týká, byl skutkově odchylný.

K dovolání žalované: Po stránce právní (§ 503 čís. 4 c. ř. s.) nepochybil odvolací soud, přisoudiv žalobci i náhradu za osev ze zbytkových statků. Na vývody dovolání, že u zbytkových statků nenastal případ odstavce VIII. čís. 4 pachtovní smlouvy, ježto prý pachtovní smlouva byla při prodeji těchto statků převedena na kupitele a zbytkové statky tudíž z pachtu nevypadly, jest poukázati k tomu, že podle zjištění nižších soudů, i když nabyvatelé zbytkových statků podle trhových smluv v pachtovní smlouvy vstupovali a se zavázali je dodržeti, šlo při tom stranám jen o to, by žalované společnosti byly zachovány dodávky řepy pro její cukrovar. Zjištěno také, že osev při stanovení ceny za zbytkové statky nebyl vzat v úvahu a že noví nabyvatelé nárok na náhradu osevu nečinili a nečiní. Proto nelze říci, že pachtovní smlouva, jak byla uzavřena, totiž v plném svém rozsahu, zejména s nárokem na náhradu za osev přešla na nové nabyvatele zbytkových statků, je proto nárok žalobcův podle odstavce VIII. čís. 4 pachtovní smlouvy i u zbytkových statků opodstatněn a byl mu právem přiznán.

Čís. 11793.

Pro povinnost soudu zkoumati z úřadu, zda jest tu právní zájem podle § 228 c. ř. s., jest bez významu, že žalobce byl v pozůstalostním řízení poukázán, podati určovací žalobu.

Soud, jenž má věc ve své moci na základě platných zákonných předpisů, není detentorem věci ve smyslu § 309 obč. zák. a lze se domáhati vydání věci na tom, kdo věc skutečně zadržuje.

(Rozh. ze dne 24. června 1932, Rv I 481/31.)

Žalobu, jíž se domáhala žalobkyně na žalované, by bylo uznáno právem, že pojistka o pojišťovací smlouvě, jíž se Jaroslav J. pojistil u pojišťovny P. na 10.000 Kč, pokud se týče peníz na pojistku tu pojišťovnou vyplacený a v soudním uschování se nacházející, jest vlastnictvím žalobkyně a že pojištěný peníz jen žalobkyni může býti vyplacen a že žalovaná strana jest povinna to uznati — p r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e zamítl. D ů v o d y: Žalobní žádost jest určovací žalobou ve smyslu § 228 c. ř. s. a z důvodu procesní hospodárnosti má místo jen, není-li možnou žaloba o plnění. Podle tvrzení žalobkyně má soud za to, že se žalobkyně může přímo na žalované domáhati vydání pojistky, peněz po realizaci pojistky, uložených na knížku spořitelny v N. s vinkulací na okresní soud v N. Žalobkyně uvádí, že pojistka byla jejím vlastnictvím, a nabídla o tom důkazy, zejména i potvrzenkou Jaroslava J.-a ze dne 4. dubna, správně 3. dubna 1922 a jest si vědoma, že může po realizaci pojistky vymáhati peníz na pojistku vyplacený. Ana tedy žalobkyně může podati žalobu o plnění, bylo určovací žalobu jakožto nepřípustnou zamítnouti. O d v o l a c í s o u d napadený rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Nesprávné posouzení právní spatřuje odvolatelka v tom, že první soud zamítá určovací žalobu jakožto nepřípustnou proto, že žalobkyně může žalovati o plnění. Odvolatelka dovozuje, že nemohla žalovati o plnění, poněvadž žalovaná není v držbě pojistky ani peněz na pojistku vyplacených; obojí že jest v soudním uschování, takže žaloba o plnění (vindikační) musila by býti zamítnuta pro nedostatek pasivní legitimace. Soud (pozůstalostní) nebo stát, že rovněž nemohla žalovati, a že proto, ana byla pozůstalostním soudem poukázána, by pořadem práva prokázala své vlastnictví k pojistce, nezbývalo jí, než podati žalobu určovací. Naproti tomu jest uvést, že podle stavu, jak vyplývá z přednesu samé strany žalující, žalobkyně mohla žalovati o plnění, a to buď pozůstalost Jaroslava J.-a o vydání pojistky, nebo peněz za ni vyplacených, a k soudu složených, nebo Marii J.-ovou o svolení, by pojistka, peníze na ni vyplacené a k soudu složené, byly vydány žalobkyni. I tím byla by žalobkyně vyhověla tvrzenému poukazu pozůstalostního soudu, a při příznivém výsledku sporu byla by si zároveň opatřila exekuční titul k realizaci a k uspokojení tvrzeného nároku. Toho nemohla dosíci žalobou určovací, neboť rozsudek o takové žalobě je sice účasten právní moci, není však exekučním titulem. Mohla-li však žalobkyně žalovati hned o plnění, a tak přímo dosíci uspokojení svého nároku na pojistku, pokud se týče na její hodnotu, je žaloba určovací nepřípustná. Činnosti a pomoci soudu ve věcech sporných lze se dovolávatí jen, pokud to vyžaduje praktická potřeba. S hlediska toho stanoví zákon (§ 228 c. ř. s.) jako podmínku žaloby určovací, by žalobce měl právní zájem na tom, by právo nebo právní poměr byly soudním rozhodnutím co nejdříve na jisto postaveny. Tohoto právního zájmu tu zpravidla není, může-li žalobce žalovati přímo o plnění. Má-li žalobce tuto možnost, lze mu přiznati právo na žalobu určovací jen tehdy, může-li prokázati, že má zvláštní, nutkavý zájem na tom, by tvrzené právo nebo právní poměr byly bezodkladně předem určeny a to buď proto, že zájem na plnění ustupuje do pozadí proti zájmu na určení nebo že plnění, jehož by se mohl již nyní domáhati, nevyčerpává nároky, jež mu příslušejí z tvrzeného práva nebo právního poměru, jelikož z poměru

toho mu vzcházejí nebo mohou vzejíti nároky další, dosud nedospělé, takže je třeba, by ono právo nebo právní poměr byly již nyní s mocí práva, tedy jednou pro vždy na jisto postaveny, by žalobce při budoucím uplatňování dalších nároků nemusil ono základní právo nebo právní poměr vždy znovu prokazovati. Předpokladů těch tu není. Uznal-li tedy první soud, že určovací žaloba je nepřípustná, a proto ji zamítl, nelze v tom shledávati nesprávné právní posouzení.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Nelze přihlížeti k výtce dovolatelky, že právní zájem na zjištění spocívá v tom, že usnesením pozůstalostního soudu byla dovolatelka poukázána podati určovací žalobu, neboť nehledíc k tomu, že to v řízení před první stolicí netvrdila, nebylo to závazným pro procesní soud, jenž z úřadu musí zkoumati, zda žalující strana má právní zájem podle § 228 c. s. ř. na brzkém zjištění sporného právního poměru. Než ani s hlediska § 503 č. 4 c. s. ř. nelze dovolatelce přisvědčiti. Neboť nevyvrátila svými vývody názor nižších soudů, že žaloba určovací je nepřípustná, ana měla možnost žalovati přímo o plnění a neprokázala, že přes to má zvláštní právní zájem (§ 228 c. s. ř.) na brzkém zjištění sporného právního poměru. Dovolatelka napadá tento názor, vytýkajíc, že nemůže žalovati ani Marii J-ovou, ani pozůstalost po Jaroslavu J-ovi o plnění pro nedostatek pasivní legitimace, poněvadž žádný z nich prý není ani v držbě, ani v detenci pojistky neb pojistné sumy, ježto detentorem je prý pozůstalostní soud a vlastnictví a držbu má prý dovolatelka dosud. Mimo to prý působí žaloba o plnění jen proti straně žalované, kdežto žaloba vlastnická, byť i určovací, působí proti každému. Nelze však dovolatelce přisvědčiti. Detentorem (§ 309 prvá věta obč. zák.) může býti osoba fysická neb právnická, která svémocně (§ 19 obč. zák.) věc má ve své moci. Soud však není takovou osobou, poněvadž je jen orgánem státní moci a má v úschově (§ 43 nesp. řízení) pojistku neb pojistnou jistinu na základě platných zákonných předpisů, tedy nikoliv svémocně, a to z důvodu, že dědici po Jaroslavu J-ovi nebo žalovaná Marie J-ová jako dědička popírají vlastnictví žalobkyně k pojistce neb k pojistné jistině a trvají na tom, že pojistka nebo pojistná jistina patří do pozůstalostního jmění po Jaroslavu J-ovi. Tito dědici tedy zadržují předmět a od jejich vůle závisí vydání pojistky nebo pojištěné jistiny žalobkyni. Nelze proto uznati, že ony fysické osoby postrádají pasivní legitimace při vymáhání nároku na vydání pojistky neb pojistné jistiny a není proto proti nim vyloučena pravá žaloba vlastnická (§ 369 obč. zák.). Došlo-li by k odsouzení žalované na základě pravé žaloby vlastnické ku plnění, bylo by tím prokázáno vlastnictví žalující strany a bylo by tím vyhověno i odkazovacímu usnesení pozůstalostního soudu. Dovolatelka netvrdila, že měla zvláštní právní zájem na pouhém určení vlastnického práva (§ 228 c. s. ř.) přes to, že má možnost žalovati o plnění z titulu vlastnictví, a je proto její určovací žaloba nepřípustná.